

„Soča“

izhaja vsak petek o poldne in veljá s prilogo „Gospodarski List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošljana:

vse leto	gld. 4:40.
pol leta	2:20.
četrt leta	1:10.

Za tuje dežele tolkko več, kolikor je večja poština.

Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročnino znižamo, ako se oglaša pri upravniku.

„Primeti“ izhaja vsakih 14 dñij vsak drugi tork in velja za celo leto 80 kr.

„Gospodarski List“ izhaja in se prilaga vsak mesec v obsegu 16 strani. Kadar je v petek praznik, izideta lista že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za Gorico)

Izdajatelj in odgovorni urednički Andrej Gabršček.

— „Bog in narod!“ —

Tiskar „Gorička Tiskarna A. Gabršček“ (odgovoren Josip Krmpotić).

Volilna reforma.

(Izv. dopis.)

Koalicija ima nalogo, izvršiti volilno reformo. To dolžnost je prevzela pri svojem neslopu koalicjska vlada in jo mora izvesti ali pa odstopiti. Dosedaj se ni skoraj nicensa storila koalicija v tem oziru. Vsi poskusi so se ponesrečili. Sprva je bila vrlata sama razvila neka načela, a nobeni stranki niso ugajala. Na to so začela pogajanja z vodjami koalicjskih strank, a tudi ta pot ni peljala do uspeha. S prva je še šlo, dokler so se pogajali jedino klubovi načelniki in ministri, ali ko so se pritegnili se drugi politiki, se je pa pokazalo tako nasprotje, da je vladu obupala, doseci kak uspeh.

Ponagala si je iz zadrege s tem, da je ukazala, sklicati odsek za volilno reformo in mu prepustila vsi stvar. Od tedaj se ni več brigala za vso stvar, le toliko je rekla, da bi obeni in jednaki volilni pravici ne pritrdila. Odsek je imel skoro popolnoma prosto roko. Posvetoval se je nekaj časa, a je precej videl, da ne bodo imeli večje sreče, kadar pogajanja meji vladu in vodjami strank. Izrečil je svojo nalogu posebnemu pododseku iz desetih članov. Iz tega pododseka so bili izključeni vsi člani opozicije, da bi ne motili koalicjskega miru. Pododsek se z občenovanja vredno marljivostjo loti dela. Sklenil je, da bodo vsa njegova posvetovanja tajna. Pri tem je pa tudi ostalo, kajti dolgo tudi v pododseku volilna reforma ni storila nobenega daljšega koraka. Pododseki največ plemeniti člani so obiskovali razne predpustne vezelice, volilna reforma je pa lepo mirno dremala. Vsa koalicija se je že veselila, da je skrbi konec, kajti v odsekih in pododsekih je že obležalo neštevilno predlog in predlogov in jednaka osoda je že bila namenjena volilni reformi.

Le žal, da je tako malo časa trajal ta idiličen mir. Sezel se je ministrski svet, kateremu je predsedoval sam cesar. Ministri so se razgovarjali o raznih stvarach. Mej drugon je bil razgovor o dvojezični gimnaziji v Celju in pa o razmerah na Českem, če bi morda ne kazalo, izjemno stanje raztegniti na vse češke okraje češke kraljevine z ozirom na bližajoče se deželnozbarske volitve. Pa še marsikatera druga se je rekla in krmilarji avstrijski so baje bili za dobre volje. Res, da o tem ali onem niso bili jedne misli, a vendar se je videlo, da mej nazori Plenerja, grofa Schönborna in pa grofa Falkenhayna, ti takih nasprotstev, da bi gospodje ne mogli še dolgo skupno ministrovati. Posebno Plener je znal svojim tovarišem takó na sreči govoriti, da so ga kar občudovali in se srečne steli, da ga imajo mej seboj. Veselje se je pa nakrat umaknilo skrbni. Vladar je poprešal, kakó je kaj z volilno reformo in ljubezni sicer, a vendar odločeno povedal, da gospodje ne bodo več vkupe binkoštovali, ako se v tem oziru ne stori kak korak dalje. Govori se, da so gospodje naredili grozno dolge obrale, posebno Plener je nekako otočno pogledal okrog, kajti le nerad bi tako hitro zapustil finančni portfelj, po katerem je toliko let hrepelen. Vsekako je prijetno, če ima človek večkrat opraviti z Rotsildom in drugimi takimi denarnimi možmi.

Koj drugi dan vsi ministri s knezem Windischgrätzom na čelu korakajo v pododsek za volilno reformo, ki je zopet imel sejo. Povedali so, kaj se je zgodilo v ministrskem svetu in prosili člane pododsekov, da naj hité, ker oni so jedino njih upanje, druge rešitve ni za vladu. Plemeniti pododsečki člani so pokazali, da imajo zares rahločutna sreca. Da rešijo vladu, so se hitro lotili dela. Zavladal je mej njimi jeden duh, kakov med apostoli na Binkoštno nedeljo, ki je vse združeval. Grof Hohenwart je umaknil vse svoje predloge, katerih je že imel cel kup, da olajša delo. Grof Hohenwart se je namreč vedno odlikoval z veliko iznajdljivostjo novih predlogov, tako, da se pododsek in on sam iz vseh teh predlogov niso več spoznali. Pa tudi nekateri drugi člani so umaknili svoje predloge, le Dipauli se je še nekaj kujal. Plener in Madejski sta hitro vse pridobili za neko

novo načelo, s katerim se je že konzervativni Dipauli bil precej spriznjal. Liberalci namreč hočejo jedno novo kurijo, katero so pa konservativci razdelili v dva volilna razreda, v jednem bi volili delavce, v drugem pa mali davkoplačevalci. Oba volilna razreda bi volila 70 poslancev. Tako bi bila že jedna nova kurija in vendar bi se ne bilo batiti, da bi delavci pojavili male davkoplačevalce. Tako daleč je šla stvar po sreči. Pri podrobnosti so se pokazale težave. Liberalci bi radi videli, da več poslancev volijo delavce, drugi, da mali davkoplačevalci naj jih imajo več. Liberalci bi radi v razred malih davkoplačevalcev spravili sedanje petakurje, konzervative pa tega nikakor ne pristete. V tem je pa stvar prišla v liste in že se bije tak boj, da se vladni listi obupujejo, da bi iz te moke bilo kaj kruha. Ce je že mej koaliranci taka zmenjava, kakšna se le postane, ko bode govorila se opozicija.

Pri vsem je pa zanimivo postopanje konservativcev. Radi otitajo liberalcem, da časte le memona, volilna reforma pa sedaj dokazuje, da konservative v tem oziru niso niti boljši. Sedanji volilni red sloni le na interesih, to je na premoženju; človek sam niti veja, temveč le kapital. V tem smislu hčete konservative dalje razviti volilni red. Tisti, ki imajo kaj prenuzenja, naj obdrže oziroma dobe, kolikor je moč mandatov, tisti, ki niti nimajo, po kolikor je moč malo ali naj se pa se nadalje izključijo od volilne pravice.

Traffiejeva volilna reforma je pada na tem, ker konservative le tistega zmotajo za vrednega državljanških pravic, ki ima kaj v žepu; človek sam na sebi pa pri teh katoličkih nicensa ne veja. Kakor se kaže, se razbije vsaka volilna reforma na tem misljenju konservativcev. To naj bi dobro premisli vtiči delavci, katerim tudi po Slovenskem konservativnemu stranku nastavlja mreža, obetajoč občino in jednako volilno pravico, na Dunaju pa poslanci iste stranke podpirajo le tiste može, kateri poznajo le ceno prenuzenja, a človeka samega niti ne cenijo.

Znanou nam je, da se je pokazal na Kranjskem neki razkol med krščanskimi socialisti in konservative, in je „Slovenec“ udaril nekaj po načelniku katoliškega političnega društva. Kakor sem izvedel, je vse bila le dogovorjena komedija. Nasi katolički stranki ne ugaja začetno razširjenje volilne pravice na delavce: ločavških društvenih sojo pa obetali tisti naši atoliki, ki veljajo za vodje krščansko-socijalnega gibanja. Da se jih delavci ne izneverijo, ko bodo naši konservative na Dunaju glasovali z nasprotnimi delavških političnih pravic, so se pa razdelili v konservative in krščanske socialiste, da se bodo poslednjem izgovarjali, da niso odgovorni za delo prvih. Nadejamo se pa, da delavci spoznajo to komedijo in da svoje delovanje po tem tudi uravnajo.

Pomoč Tolminu in okraju!

Iz Tolmina, 21. marca 1895.

Zadnje sem omenil, naj se Tolmin in bližnje županje, kolikor se tice skupnih koristil, za enkrat potegnejo:

- I. Da se ustanovi tu e. kr. pripravljavnica za učiteljska.
- II. Da se ustanovi v Tolminu e. kr. pripravljavnica za srednje šole.
- III. V Tolminu itaj se ustanovi nižja kmetijska ali obrtniška šola.
- IV. Da se izdelata cesta skozi Tolmin na levem bregu Soče od Kanala do Kobarida z mostom pod Kobaridom.
- V. Okrajni sol, nadzornik imej svoj sedež pri okraj. sol. svetu v Tolminu.

Obljabil sem bil, vsako navedenih petero točk nekaj pojasnit in utemeljiti.

I.

Zabreva, ustanoviti e. kr. pripravljavnico za učiteljska v Tolminu, je gotovo in vsestransko opravičeva, koristna ne-le za Tolmin in okolico, nego tudi za deželo in državo.

Z novo šolsko postavo z dne 14. maja 1869. preosnovljati so začeli polagoma po Širni Avstriji učiteljsca in ljudske solstvo. Vsled obilega pomanjkanja učiteljskih možij izdal je naučno ministerstvo na podlagi omenjene nove sol, postave 5 let kasneje, t. j. dne 26. maja 1874., poseten preosnoven statut za učiteljsca, v katerem je dovoljilo pod točko 5. ustavnijo (e. kr. pripravljavnice) zdržane z učiteljsci ali pa samostalne na deželi v večjih krajih. S tem je hotelo ministerstvo odpomiti pomanjkanju učiteljskih možij in podeliti ljudstvu priložnost, svoje sinove in hčere zdaj v tem zdaj v onem večjem kraju izobraziti in z učiteljskimi službami preskrbeti. Po tem ministerstvenem dovoljenju in želji se tudi dela v družih krowninah. V Istri n. pr. je tak e. kr. pripravljavnica v vsakem večjem kraju 4-5 let. Ustanovljena je bila leta 1874. Od tega časa je bila zaporedoma na Proseku, Dolini, Kastvu, Kopru in haje še dveh drugih večjih krajih, torej v 21 letih v 6 večjih krajih. Tako je prav, postavno in pravčno.

G. kr. pripravljavnica v Kobaridu je ustanovljena leta 1874., a od tedaj je vedno v Kobaridu. Mi nismo zaradi tega Kobaridem zavidsni, a prav postavno in pravčno bi bilo, da pride pripravljavnica za nekaj let v Tolminu, potem morebiti v Boles, Cerkno, kar bi bilo prav, postavno in pravčno.

G. kr. pripravljavnica v Kobaridu ima budi od leta do leta manj poslancev. Letos n. pr. jih je 16, 7 domaćincov in 9 plečev.

Tolmin in najbližnja okolica Volče, Sv. Lucija, Podmelec, Ljubinj, Volarje, Čaderg-Zadlaz, kjer se sedaj povzročajo hajajoči šole, dajali bi gotovo vsako leto 30 dijakov. In to stevilo bi izdatno odpravilo pomanjkanju učiteljskih možij.

Omenjeni dijaki ne bi imeli posebnih stroškov. Vsi iz okolice, posebno poleti, bi lahko zvečer hodili domov in opoldne dajali bi se uložnim kosilu v Tolminu. V Tolminu imamo tudi zato primerne prostore v krasnem solškem poslopju; tu je sedež glavarstva in drugih oblastnih, središčnih polit. okraja itd. Za ustanovitev e. kr. pripravljavnice v Tolminu je pred leti prosil pomnoženi okraj. sol. svet, a dež. sol. svet v to ni privolil, in ostalo je pri tem, kajti okraj. sol. svet, kot podrejena oblastnina, proti volji dež. sol. sveta ni mogel ponoviti prošnje na ministerstvo, kar občine latko storijo.

II.

Za Tolmin, bližnje občine in celo okraj opravičeno in potrebno bi bilo, ustanoviti v Tolminu kot središču e. kr. pripravljavnico za srednje šole.

Ljudska šola nima namena, pripravljati otroke za srednje šole. Ona seznanja otroke vzgojevalno v najpotrebiščih predmetih pa za praktično življenje. Ljudska šola je po svojem namenu sama zasebna celota.

Dokler so v voljni današnji učni načrti na ljudskih in srednjih solah, dokler nimamo srednjih sol na pedagoških podstavki s slovenskim učnim jezikom, toliko časa niti in ne bode prava vzeza meji našimi slovenskimi ljudskimi in nemškimi srednjimi solami. Mej ljudskimi in srednjimi solami je za nas velik propad, čez katerega je treba delati most s težavnimi v stroški že zaradi različnega namena v občini in zaradi nemščine poseljev.*

Nasi najboljši in najpridnejši otroci ne morejo vstopiti v srednje šole, ako se niso prej priučili nemščine. Ker se pa v ljudskih solah ne more in tudi pedagoščeno ne sme učiti poleg materijalnega se kateri drugi jezik, morajo starši poslati otroke, ki so namenjeni za nadaljnjo solanje, v Gorico v IV. ali še-le v III. razred e. kr. vadnice, kjer se priuče nemščine in tako usposoblijo za nemške srednje šole. S tem zguebje najpridnejši decki eno leto. Ali pa morajo starši dobiti posebnega učitelja najeti in ga za pouk v nemščini plačati. Vsekako stroški in zamuda časa po eno ali več let.

* To je stara resnica. Ali prav radi teg se moramo potegovati najpoprej za preustrejenje goriske gimnazije v slovenski in laški oddelek. Ured.

Oznanila

in „POSLANICE“ plačujejo se za petstopenje peti-vrst:

8 kr.	če se tiskajo 1 krat,
7	2
6	3

Večkrat — po pogodbji. — Za večje črke po prostoru.

Posamezne številke dobivajo se v tobakarnah v Nunski ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrenčiču nasproti velike vojašnice in pri Pipazu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr.

Dopisi posiljajo naj se uredništvo, naročnina in reklamacije pa upravnemu „Soče“. — Neplačani pisem uredništvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravnivo je v Gospodski ulici 9.

Tudi gozdarski in čebelarski stroki, ako bi bilo ljudstvo bolje podučeno in podpirano, bi se izdatno izboljšali.

Čebelarstvo daje posameznikom 200 do 300 gld. dobitka na leto. Splošno pa je čebelarsvo na Tolminskem premalo razširjeno in začelo je celo pesati. Da ne govorim tudi o obrtniški soli v Tolminu, kar se utegno zgoditi pri drugi priložnosti, prejšnji in dokaže sem v glavnih potezah, da so na Tolminskem vsi najugodnejši pogoj, do umnega kmetijstva, napredka in blagostanju. Tu je dobra, rodotvorna zemlja, ugodno podnebje, dobra volja in veselje ljudstva na napredku. Primanjkuje mu lo temeljitega podnika in podpore, kar bi mu ravno dajalo nizka kmetijška šola v Tolminu. (Motite se pa, ako pričakujete od vladne takih sol. Kakšo se smujejo te sole, je natanko določeno. Navadno doprinaja v enakih delih občin (ali kako drugačno mestu njo), dozeli in država. Uredništvo o.)

DOPISI.

Iz Gorice. — (Se Jedenkrat g. dopisniku „iz hribov!“ (Konec)

Vsaka nova ali obnovljena ideja roditi svoje izrodke, vsaka ima svoje junake, a tudi svoje karikature. Takò tudi cecilijsvo. Blaga je cecilijska ideja, ki nel, da bodo cerkvena glasba drugačna kot gledališčna. Ali je stroga pot, katero so ubrali cecilijsanci, prava, o tem je mnenje različno. Da bi se bilo napraviti na Tolminskem s temeljnim podnikom v umnem kmetijstvu sploh in posebej v živinoreji s posebnim ozirom na uličarstvo in sirarstvo; s sadjarstvom, s posebnim ozirom na vzgojevanje in razširjanje trojih najprimernejših jabolčnih plemen, na izdelovanje mosta in zganja, sušenje in kupčijo; tudi v gozdarstvu in čebelarstvu želimo napredka. Za vse to so na Tolminskem ugodni pogoji. Tu je rodotvorna zemlja, ugodno podnebje ali klima in ljudstvo in celo dobro voljo in želi napredovali.

Mlekarne se vedno mnoge

Brdih tudi ogromna večina. Ta Broili pa ni bil dopisnikovega varovanca oče, ampak stric, ki ni bil menda nikdar v družbi s svojim bratom. Dopisnikovega varovanca oče ni tako mi je zahtreval Polijev delovodja izlival zvonov v naših krajih, ampak stric. Tordka "Poli — Broili" zdaj "Poli" je imela livarno na Franc-Jožef-ovi cesti proti kolodvoru. (Livarna je zdaj lastnina goriškega Polija, livarje že lezne.) To livarno vzame s 1. junijem v najem varovanec g. dopisnika "iz hribov." Zvonar Poli pa si napravi drugo. Pred mesecem danj je izlil Poli v Gorici več zvonov za Dalmacijo. Vidi se torej, da se zvonar Poli noč umaknil z Goriškega.

Sklepani z uprašanjem: Zakaj moči g. dopisnik "iz hribov," ki je zaljubljen v laške zvonove, tako trdovratno o tej stari laški zvonarski tvidki? (Zato, ker mu to ni bilo znano, kakor tudi nam ne. Uredn.)

Iz Čepovana, 25. marca. (Sam i smo krivi!) — Tak je bil naslov člankom v "Soci" početkom l. 1893., v katerih je bilo nakočenih veliko zlatih resnic, da Slovenci smo največ sami krivi, ako nas prezirajo v vseh uradnihih. Evo, kakošen kricek dokaz za one trditve se je primeril meni.

I. 1887. je imel terjati goriški odvetnik in tedaj se državni in deželnih poslanec dr. Jos. Tonkli od Antona Podgornika 61. gld. tožnih stroškov; iztožil jih je v laškem jeziku in tudi uknjižba se je izvršila v laškem jeziku. — Ako jo takó delal voditelj goriških Slovencev, kakó naj zahtevamo od pristih ljudij, da se potezojo za enakopravnost slovenskega jezika?

Ker sem jaz kupil oni svét, na kateri je bil dr. T. uknjižen, prišlo smo 20. t. m. v Goricu in mu plačali. Dokler je bil sam v pisarni, govoril je z mano slovenski, dasi zelo odorno; ko je pa prišel njegov pisar, ni več spregovoril slovenske besede. Že takrat sem si mislil: lejte si no, gospod vitez se sramuje slovenskega jezika pred svojim pisarjem. — Na to sem jaz odšel, Podgornikova žena je pa počakala na pobotnico. Ali ko sem pozneje videl pobotnico pri notarju g. Kavčiu, opazil sem, da je — italijanska.

Neverjetno! Dve slovenski stranki pride k slovenskemu odvetniku, ki jima izdála laško pobotnico. Uprašam: Kakó naj Slovenci pride do vejlave v doželi, ako taki možje prezirajo slovenski jezik? — In se nekaj: Vsi židovski odvetniki imajo Slovence za pisarje, bivši voditelj slovenskega naroda na Goriškem pa ima v svoji pisarni trdega Laiba. Kakó laško bi bila jedna delavna moč več v Gorici; na take "malenkosti" bi tudi bilo treba gledati! Brez zamere!

P. S.

Iz Ajdovščine. 9. stev. "Soče" je poročal nekdo o ... ajdovskih novostih ter kako dvomljivo hvalisa tukajšnje blagostanje, kar bi nam u. "mil kdo še zavidil; a porašli naj, da mi smo "Ajdovci." Pa v svoji, menda popolni fantaziji je pozabil se na marsikaj zanimivega. Tarnal je nameč — sicer brez potrebe — o grozni zadregi radi prenočevanja tujih gostov, dasi je pri nas gostilen kolikor v kakem večjem mestu. Zraven teh so na razpolago tudi čisto nova, vedno prazna stanovanja. Nič manj ni proračun, kjer se dobi — za denar, seveda — kar si domisli božji človek.

Pogresali smo edino še mirodilnice, a tudi s to nas je pred kratkim oskrbel g. J. Vielmetti. Le-ta je "iz hvaležnosti" prevzel drugim prodajalcem vse v njegovo stroko pripadajoče resi. — No, pa kaj bi se neki vsi mazali s takim blagom! — Sliš se pa, da mu slovenski groši premalo teknejo, ter jo baje misli v kratkem popihati. Srečno pot!

Marsikod tožijo o slabih cestah ter zahtevajo za popravo ogromne svote, s čimer seveda močno vznemirajo laške jako stedljive poslance. Po mestih je treba pogosto tudi prah ali blato trebiti z ulic, kar tudi mnogo stane, zlasti v Gorici. Pri nas pa, hvala Bogu, tegu ni treba. — Glavni trg je nabit po božji previdnosti s precej debelim, tu pa tam visoko iz tal mokrem kamenjem, ter ni treba posebne opreznosti, da človek pada. Sredi trga je dozideven vodomet s kipom pokojnega Lavriča, kjer nikdar voda ne odteče. Prah z ulic pometa burja, blato pa po njih tekoča voda. — Še celo po erarni cesti iz Ajdovščine proti Gorici se menda nataš v ta namen jarki ne trebijo. Dobrih par streljajev od Ajdovščine, pri pokopaliscu, se pa nahaja na imenovani cesti ob količaj večjem dežju čez pol metra globoko jezero, kar služi nekaterim potnikom v neizvoljeni Knaipovišče; drugi se pa blagohotno poslužujejo stranskim poti čez njive. — Konecno naj se omenim, da med Ajdovščino in Sv. Križem je bil pred petimi leti napravljen na crarni cesti vrh prejsnjega zidanega mosta lesken, kakor se je takrat reklo, začasen most. Le-ta baje služi v Gorico vozečim voznikom v nekako merilo: Kdor tam čez srečno prepolje, se mu gotovo voz do Gorice v najstrmejšem klancu brez kake nesreče ne ustavi.

Škoda zanj, ker se utegne pogrenziti vsak hi, ker so steibi že močno gnili.

Iz Ljubljane. (Nemškutarija na Kranjskem). — Nasi konservativci skušajo dve stvari izkoristiti v svojo korist, nameč: da so nekateri naprednjaci, na Dolenjskem volili Višnikarja in pa to, da se je dr. Tavčar pogajal b a j e z nemškutarji v deželnem zboru. Veselo znamenje ni, da so Dolenjeni volili g. Višnikarja, ki pristopi koaliciji, toda konservativna stranka nimu nikake pravice to komu očitati, ko vendar vsi slovenski konservativni poslanci na Dunaju hodijo s koalicijo. Višnikar bodo hodil tisto pot, za katere je naša konservativna stranka dobila zaupnico pri gorenjskih volilcih. Če je Višnikarjeva politika nemškatarska, je nemškatarska politika gospoda Kluna, Povšeta, Pfeiferja, Globočnika itd. Pa saj tu ne gre za to, kako pot bodo hodili Višnikar na Dunaju, temveč se je zameril našin konservativcem samo, ker ni pri katoliškem političnem društvu v Ljubljani oznanili kandidature.

Gospod Tavčar se je pa v deželnem zboru pogajal z nemškutarji za podporo slovenskemu gledališču, ker naša konservativna stranka ni hotela privoliti v to podpore. Narodna stranka je hotela, da se slovenskemu gledališču dovoli dvakrat toliko podpore kakor nemškemu. Konservativci pa niso hoteli v to privoliti. Drugega ni ostajalo, kakor pogoditi se z Nemci. Tako dobi slovensko gledališče jednakopodporo, kakor nemško. Konservativci so res naposled glasovali tudi za gledališko podporo, a le, ko so videli, da njih glasovi ne odločajo.

Taka pogajanja niso veselo znamenje, ker Nemcem utrujejo upliv, a kaj se hoče, če naši konservativci ne marajo za sporazunaljenje z narodnjaki. Ali niso uprav konservativci z jednakim pogajanjem dr. Papeza spravili v deželnih zboru in neštivilnokrat so glasovali z Nemci proti narodni stranki? Gori se, da se konservativci le zaradi tega ježe, ker se bojijo, da bi jih morda nemškutarji več ne podpirali pri bodoči volitvi v deželnem odboru. Vedo namreč, da imajo mnogo svoje veljave zahvaliti nemškutarjem in vladu. (Dost. uredništva. — Zaostno znamenje je vsekakor, ako katerakoli slovenska stranka iste zveze z Nemci proti drugi slov. stranki. Ako so pa dosež porabili konservativci tako zvezo proti narodnjakom, naj se ti nit ne jezé, ako se taku ost včasih obrne proti njim. Ker konservativci notejo sporazumno hoditi z narodnjaki, zato so ti včasih prisiljeni, v svoje nameue poiskati drugačnih zvez. Zaostao, da je takó, ali kriji tem odnosnjem so edino le kranjski konservativci!)

Z Dunaja, 21. marca. (Komers slov. akad. društva "Slovenija" v proslavo petdesetletnice Simona Gregorčiča) — Komers, ki je bil napovedan na 11. t. m., se je vršil vsled neprizakovanih zaprek se le teden pozneje, t. j. 18. t. m.; a obn. sel se je prav sijajno. Dvoranat resource je bila popolnoma natlačena. Mnogo odličnih gostov nas je bilo počastilo s svojo navzočnostjo. Omenim naj le g. državne poslanec dr. Ferjančič, Višnikarja in Pfeiferja, profesorja gg. dr. Pajka in dr. Primožiča s soprogama, nas pisatelj g. Navratil, g. dr. Murko in različni drugi dunajski Slovenci.

Zastopana so bila razna slovenska akademična društva: "Zvonimir," "Zora," "Balan" in "Tatran". Sodelovali so gg. pevci in tamburasi "Zvonimir".

Komers se je otvoril s pozdravom predsednika, g. iur. O. Deva, ki zahvaljuje ob enem slavne goste za tako veliko udeležbo. Na to zapoje pevski zbor pod vodstvom g. iur. O. Deva: "Slovenski brod". G. Dev je lahko ponosen na svoj zbor in na stopa lahko z njim v najoddolnejših držbah.

Gosp. Jos. Reisel, upravnik kazničnice v Mariboru, je imenovan vodjem kazničnice v Gradisču ob Šoti.

Deželni odbor je podelil prve darilo za uspešno cepljenje koz v l. 1894. g. dr. Aleks. Zencovich, u. drugo pa g. dr. Firku v Ajdovščini.

Rihemberškemu županu, rodoljubnemu goriškemu trgovcu g. Ant. Pečenku, je umrl v soboto edini sinček Anton Naše odkrito soziale!

Pokojna gospa Josipina Kovačič, katere smrt sino ob kratkem naznani zadnjicje, je bila iz znane rodbine Huberjeve v Bolcu. Bolehalo je že kakih 10 let na sušici. Umrla je v 48. letu starosti. Pisanega poročila nismo dobili, ali slišali smo, da je bil pogreb zelo veličasten, vreden vrle, obec prijavljeni gospé. Naše iskreno sožalje onim, ki po njej žalujejo!

O hudem udarcu, ki je zopet doletel odlično rodbino g. Leop. Bolka, poročamo obirsne nekoliko niže.

Deželni zbor goriški bi se imel sklicati, kakor poročajo listi, po Veliki noči v kratko zasedanje, da bil rešil najnajnejša opravila. V tem oziru je le toliko golovo, da deželni glavar grof Franc Coronini si prizadeva, da bi prislo do tega. Če po drugi strani mislimo na žaljivo in brezozorno postopanje italijanskih poslancev, oziroma njih voditelja, nasproti slovenskih poslancem v deželnih parlacijih v zunaj nje, in če pomislimo, da je italijanski kolovodja v edé i h o t e dovel deželni zbor goriški v tak položaj, v kakor

življenje, da je popustil nadaljnjo javno delovanje. (To je malo prenagliena sodba. Ured. —) Sodbo o svojih pesnih in zasluge, pa je prepusil narodu, za katerega je deloval, in ga tako presrečno ljudi. In narod ga je znaten, narod ga razume; pokazal je to letos o njegovih petdesetletnici. Tudi mladina slovenska se hote pokloniti svojemu pesniku, in "Slovenija", kateri je on častni član, prira ju mu v čast današnji koncert. "Bog živi se dolgo let našega slavnega Gregorčiča!"

Gromoviti "Živio Gregorčič!" razlegal se je po dvorani. Gevoru so sledile druge točke programma; krasna Sattnerjeva "Kakov nekdaj" se je jako priljubila slovenskemu občinstvu. Obilo pohvale in priznajanja so dosegli gg. tamburasi "Slovenije" in "Zvonimira", ki so udarjali "hrvatsko prelo". Na neprestano ploskanje udarili so "Naprej", pri katerem so se dvignili vsi navzoti s sedežev. Naj kar tukaj omenjam, da je prav tako ugajala druga točka tamburana: "domovinski odmevi", na kar so dodali: "Lepa naša domovina".

Glavno ulogo je pa igralo seveda petje, ki je bilo v resnici vse hvale vredno; glasovi izvreni, izvezbani, mii! Pele so se stiri uglasbene Gregorčičeve pesmi in sicer: "Pogled v nedolžno oko", "Njega ni", "Zaostali ptic" in "Slovo". Občinstvo je kar strmele pri pevanju teh zborov, posebno pri samospetu "Zaostali ptic", kateri je pel baritonist g. med. Ivan Milavec, kakor kak operni pevec, in pri "Slovo", kjer je pel baritonist g. iur. M. Dolenc. Ta zadnja pesem je morda med vsemi še najbolj ugajala in se je moral ponoviti.

S tem je bil oficijelni del zaključen in predsedništvo zahvalnega dela je prevzel v dvojnih splošno poznanih in nedosegljivih g. Dev. Precitajo se razni telegrami, med temi telegram slavnega akad. društva "Triglav" v Gradeči in "Spolek Prokop" v Ljubljani; došli so telegrami od raznih redateljev iz vseh delov države, ki jih je zahvaljujejo našemu goriškemu župniku. Ali tako pritožiš nima odločilne moči, ako te mu ne privoli ministerstvo. Mestni zastop se je pritožil na upravno sodišče, ki pa niti razprave še ni razpisalo. Ali tako pritožiš nima odločilne moči, ako te mu ne privoli ministerstvo. Mestni zastop se je obrnil zategadel na ministerstvo sproščo, naj bi se se potakale z izvršitvijo onega ukaza toliko časa, dokler ne poreče zadnje upravno sodišče, čes, da mestna občina goriška bi imela nepotrebljive stroške, ako upravno sodišče ugodi pritožbi in ukaz razveljavlja. Ali ministerstvo ni ugodilo tej prošnji. Na podlagi tega je naložil deželni župski svet mestni sol. oblasti, da mora izvršiti oni ukaz najdalje do prihodnjega župnika leta.

Takó je! Ali naši mestni juristi upajo, da upravno sodišče razsodi po njihovi volji. Zato so napeli vse moči, da bi upravno sodišče razsodoše še pred početkom župnika leta. Žejemo, da tej želji bo ustrezeno. Ni pa verjetno, da bi upravno sodišče nasloško formalne pogreške, vsled katerih bi razveljavilo ukaz deželnega župnika sveta, kajti vse se je vršilo zelo natančno. — Slovenska žola bo torej ustanovljena najdalje do prihodnjega župnika leta.

Prv. Roku v Podturnu je veljal, kar se tice pridige in petja, skozi 110 (sto in deset) let ta-le red: Pridiga je bila po prvi maši zjutraj, eno nedeljo (ali praznik) furlanska, drugo slovenska. Pridig je navadno kapelan, župnik pa je imel popoldne krsčanski nauk za odrasle v furlanskiem jezikom. Pri drugi, glavni župniški maši ob 9. uri ni bilo pridige. — Ker čas po maši ni prav primeren za pridigo, preložil je zdaj vpokojen župnik, vele gosp. Zucchiati, laško pridiga in ed mašo; slovenska je bila še nadalje po maši. Ta prenaredba pa ni imela začlenjene vspela, zato se je vpeljal spel prejšnji red tudi za furlanski gorov. — Petje je bilo pri jutranji maši zmeraj slovensko in tako tudi pri zorničah v adventu. Pri maši ob 9. uri so peli tisti pevci, kakor zjutraj, italijanske pesni; kendar je bila maša slovenska, pa po latinski. — Toliko po zanesljivih poizvedbah.

Zdaj pa berite, kar piše "Corriere di Gorizia" v stev. 37. z dne 26. marca t. l.:

"Corriere" pripoveduje, da je bil imenovan za župnika preč. g. dr. Baubela, rada cesar so Slovenci zelo hudi. Ali Podturnci so se močno razveseli tega imenovanja; v ponedeljek so razobesili mestno zastavo na zvoniku in zvonili od 12. do 1. pop. — Novi župnik je poklical k sebi najupivnejše Podturnce in jih uprašal, ali hoče tudi zanaprej pridigli slovenski, ali oni so se izjavili, naj kar opusti (Vederemo! Ur.) — Popoldne je slo kaših 40 Podturncev pozdravil župnika. Njih vodja Lasci c' je pozdravil v imenu vseh (?) prebivalcev podturnskega predmestja. Potem je omenil tri članke proti dr. Baubelu v tukajšnjih slovenskih pridigah. Vsi so zagotovili, da Podturnci so Furlani in ne Slovenci". Župnik je dejal, da se bo oziral po to splošno (?) željo.

Neki delavec je dalje še omenil, naj bi se opustilo tudi slov. petje pri zjutranji maši; vsi so pritrjevali, da tega petja ne marajo, pad pa, da bodo vsi zadovoljni, ako se bo pelo laški. Dr. Baubela je obljubil, ustrezeti tudi tej želji. Vsi so radostno stiskali župnika roko. In zares se je v ponedeljek prvič pelo laški in vsa dekleta po cerkvi so preprevala s pevci vred v čast Marijino. — id. id.

Mi za zdaj ne dodamo dajšega komentara, pač pa prosim, da bi nam "Primorski List", ki ima na razpolaganje doktorjev sv. pisma, vso to stvar pojasnil, in to tem bolj, ker "Eco del Litorale" molči. Kar nas najbolj mikra, je to, ali ima po cerkvenih zakonih župnik oblast in pravico, kaj takoge storiti, kakor piše "Corriere".

Glasovi iz občinstva. — V poročilu o koncertu ženske podružnice sv. C. in M. v Gorici smo že zabeležili splošno željo, da bi ponavljali "Snežljivo" in da bi naši župniški župnik, župnik Žniderec, "L'ultimo saluto" — Carlotta e Paolo", župnik Črnice — hčerkri svoega župana, Nepozabljeni Poljenci — družina Hmelak, "Lebewohl — Ernestine Panian, Družina I. Pignatari — Svoji kumici. Zadnji brički pozdrav — Družina Mahorec, "Meiner unvergesslichen Freunde — Elise Caučig", "Auf Wiederschen — Josefine Ljuba", Letzten Gruss unserer lieben Poldi — Famile Hubert, "Letzten Gruss von Deiner Dich liebenden Marie Huber", Blagi gospici Poljenci — rodbinski prijatelj Franjo. Dalje dragoceni venci blagor. zg. Peter Augscheller, Claudine Dell'Ara, Dr. Ballaben, Dionigi Ussai; siednje venci častnih družin: Uccelli pl. Dalla-Palla, Belschan, Bossi i. dr., in tako okrašeni pregibal se je sprevodil z mestno godbo na celu do stolne cerkve. Ob cesti je stalo povsod polno ljudstva, in ko bi to večinoma žaljuče ljudstvo moglo pogati, bi pomagal, ker Poldova rodbina nima sovražnikov, in če jih ima, niso pravjeni, kajti kar je ta naša blaga rodbina prestala v tem teku štirih let — je odveč, je nepočinjen.

¹⁾ Ta slovenski uskok iz Ročinja je glavna vojna protislovenskega gibanja; izjulj se mu v strahu, ker so mu mnogo dolžni. Zato ne grezimo, ako trdimo, da je on aranžer vseh teh spelikarjev, kar je pak dozad, da ve skupaj je čist in gol humbug! — Ur.

²⁾ Pred 50 leti je bil Podturna slovensko predmetje; a se že najnovejšega časa ljudje niso vedeli, kaj so; govor je pa oha živja. Zato je gol svind, "Corrieri" hčicaščev, da Podturne ne

